

РОМАНСЬКІ МОВИ

УДК 811.133.1'373.72

ЕТНОКУЛЬТУРНИЙ КОМПОНЕНТ ЯК СТРУКТУРНИЙ ЕЛЕМЕНТ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ У ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЯХ

Василь В'єнцко

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000*

Описано концепт як ментальну першооснову у творенні ідіоматичної фразеологічної одиниці. Проілюстровано механізми творення фразеологічних одиниць з етнокультурним компонентом у синхронії та діахронії. Увагу зосереджено на ролі етнокультурного компонента в розумінні ідіоматичних фразеологічних одиниць. Зроблено спробу пояснити слоїстість концепту в ідіомах з етимомом.

Ключові слова: етнолінгвістика, етнофразеологія, концепт, фразеологічна одиниця, ідіома.

Етнозбереження, націєтворення, національна ідентичність – поняття, якими дуже часто оперують різні галузі людського знання. У сучасному світі, як зазначає О. Селіванова, простежується тенденція до визначення “власного обличчя, глибшого пізнання національного духу, менталітету, культури, мови” [7, с. 55]. Ця тенденція притаманна не лише етносам, що є на межі асиміляції чи зникнення, а й сильним націям. Сучасна лінгвістика також долучається до цього процесу. Антропоцентризм, або антропоцентричність, – це новий виток спіралі у розвитку науки про мову [1, с. 60–61]. Ще у ХІХ ст. Франц Боас наголошував на важливості дослідження мови, аби ліпше зрозуміти суспільства [11]. Етнос та людина, як продуцент мови, категоризує навколишній світ крізь призму свого бачення та своєї унікальної етносвідомості. З іншого боку, будучи носієм цінностей та історичного досвіду, мова є одним з головних чинників націогенезу. “Згустком” уявлень, понять, знань, асоціацій, переживань є концепт як одиниця колективного знання (що спрямовує до вищих духовних цінностей), яка має мовне вираження та позначена етнокультурною специфікою [2].

Наша мета – з'ясувати процес вербалізації концепту засобами ідіоматичних фразеологічних одиниць (ФО), а саме – перехід від знаків вербального рівня (фразеологізму / акустичного зображення) до концепту та навпаки.

Перехід від мови до її творця логічно відбувся наприкінці ХХ ст. **внаслідок кри-**

зи структурно-семантичної парадигми – вичерпаності системно-класифікаційного підходу.

Отже, етнолінгвістика зумовлена потребою визначення взаємовідношення культурно зумовленого в мові і власне мовного в культурі, описання принципів вербалізації ментальних одиниць – концептів різних мовних етносистем, функціонування їхніх імен у мегатексті через зіставлення з аналогічними одиницями інших мов для виявлення етнокультурно значущих інформацій.

Фразеологічний фонд мови, як “концентрат” історичної пам’яті народу, у площині згаданого вище, становить неабиякий інтерес, упродовж останніх років його активно вивчають під багатьма кутами зору. Виникнення і життя мовних реалій та ідіоматики залежить лише від суспільної необхідності та багатьох екстралінгвістичних чинників. Загальний об’єм зафіксованого в лексиці пізнаного буття переважно збігається в усіх розвинених мовах, хоча лексична конкретизація дійсності – розчленування буття на поняття, що їх виражають слова чи словосполучення, – у різних мовних системах відбувається по-різному.

Підґрунтям французького етномовознавства стали праці Б. Потье, Г. Калам-Гріоля, К. Ажежа, А. Моно-Беклена, Ж.-М.-К. Томи, Ф. Конта та ін. Вагомий внесок у мовознавчу базу знань роблять мовні товариства (наприклад, Société d’ethnolinguistique bretonne), проте часто їхня робота межує з діалектологією, і ціль їхньої діяльності полягає в збереженні надбань певного субетносу. Згадаємо також франкомовних квебекських мовознавців К. Журдана, К. Лефевра та ін. У франкомовній етнолінгвістиці та етнофразеології пошуки здебільшого ведуть у напрямі розробки терміносистеми, визначення об’єкта та предмета досліджень тощо. Проте однією з важливих проблем етномовних студій є передусім з’ясування механізмів фразеотворення, сутності та культурно-змістового обсягу концепту в процесі фразеотворення.

У європейських дослідженнях з етномовознавства часто вживають поняття “етноаксіологія”, “етнофразеологія”, “етнопрагматика”, “етносемантика” та інші, що, за визначенням Берта Пітерса, є галузями етнолінгвістики [23]. “Етнофразеологію” (А. Вежбицька, 1999) розуміють як галузь етнолінгвістики, що “вивчає культурно-специфічні фрази та ідіоми з ціллю виявлення культурних цінностей, раніше відомих чи ново досліджених” [28, с. 47]. А. Івченко використовує цей термін, визначаючи його за формулою “фразеологія + етнолінгвістика” [3]. В. Коваль уживає поняття “етнофразеологія” у двох значеннях: “сукупність етнофразем, тобто немотивованих на синхронному рівні фразеологічних одиниць (фразеологізмів, фразем), що належать до сфери народної духовної культури”, і “напрям у фразеології, який вивчає фразеологічні одиниці в етнокультурному аспекті” [4, с. 3]. Отже, етнофразеологія, як окрема галузь вивчення ФО у їхньому зв’язку зі сферою народної духовної культури, є в полі зору мовознавців і останніми роками досягла нового рівня розвитку.

Класифікація ФО (фразеологічні зрощення, за В. Виноградовим) і досі є предметом суперечок [16]. Спроби згрупувати їх за функціональною ознакою, семантичним змістом, етимологією тощо надали багато цінної інформації (класифікаційні моделі Г. Гроса (1996), Р. Глезера (1988), П. Говарса (1966, 1998) та ін.), однак залишили “шлейф” питань, які потребують відповіді.

Загальне розуміння фразеологізму в різномовних працях етнолінгвістів зводиться

до його трактування як стійкої, пов'язаної єдністю не тотожного сумі значень складників змісту, постійно відтворюваної в мовленні словосполуки або висловлення, яке ґрунтується на стереотипах етносвідомості, є репрезентантом культури народу й має образність та експресивність, чи групи слів, пов'язаних традицією, що утворюють лексичну єдність і не можуть бути змінені за бажанням [8, с. 768; 21, с. 1003]. Однак з погляду розуміння змісту ФО мовознавці не є однодумцями. В. Мокієнко, А. Кунін та Л. Ройзенсон ототожнюють внутрішню форму з етимологічним змістом фразеологізму. Мовознавці В. Телія, А. Обдуллаєв, В. Виноградов, А. Мелерович вважають, що в основі ФО є множинна чуттєво-понятійна та образна смислова основа як мотивувальний комплекс [5]. На нашу думку, вербалізоване понятійне ядро власне і є зовнішнім графіко-акустичним знаком – фразеологізмом. Мотивація ФО, відповідно, є асоціативно-образним зв'язком сигніфіканта з денотатом [9, с. 111].

Концепт – це те, через що людина входить у культуру. Це “концентрат” етносвідомості, це умовна ментальна структура. Він має винятково когнітивний статус та не існує поза мисленням. Комплексність концепту полягає в наявності двостороннього зв'язку між мовою та свідомістю, оскільки категорії свідомості реалізуються в мовних категоріях та одночасно детерміновані ними; культура детермінує концепт (тобто концепт – це ментальна проекція елементів культури). Співвідношення феноменів “мова” та “культура” складне, бо мова є одночасно і частиною культури, і зовнішнім для культури чинником; мова та мовлення – сфери, у яких концепт опредметнюється. Складність розуміння вербалізації концепту особливо виникає в ході вивчення ФО (універсальних мовних категорій) з етимонним компонентом, у яких простежується шаруватість концепту.

Наприклад, розглянемо фразеологічний вираз *cracher au bassinet* з його значенням *платити чи давати щось неохоче – donner à contrecœur*. Фразеологізмові у цій формі передував вираз *cracher au bassin* – букв. *плювати у посудину* (XVI ст.).

Дієслово *cracher* – *плювати* у переносному значенні означає *insulter, médire sur qqn – ображати, лихословити*. Проте, пояснюючи дієслово *cracher* у цій ФО, французькі етимологи сходяться на двох можливих значеннях: 1. У XIX столітті П.-М. Кітар припустив, що це було символом: людину, яка плює на тацю, він порівняв з хворим на катар, якому важко виділити мокроту [24, с. 393]; 2. А. Рей, не погодившись, зазначив, що у XV ст., дієслова, пов'язані з відхаркуванням, мали також переносне значення *говорити* або *вимовляти*. Він додав: “отже, через опосередкованість слова або згідно з глибшою символічністю, те, що виходить з тіла людини, прирівнюється до золота, до багатства. *Плюнути*, отже, метафорично означатиме *подати, дати (гроші)*” [25, с. 279].

Французьке слово *bassin* виникло у 1190 р. як зменшувальне похідне від *bassin* та має декілька значень: 1. Термін, який використовували в період феодалізму зі значенням залізної кришки (щось на кшталт тубетейки), яку вояки носили під шоломом. У Середньовіччі – шолом; 2. Частина замка кременевої вогнепальної зброї, у яку клали запалювальний засіб (пристрій); 3. Термін, що використовують в анатомії для позначення зовнішнього каналу нирки перед входом у ниркову чашечку, канал між ниркою та уретрою; 4. Ботанічний термін, яким у народі називали деякі екземпляри з родини жовтецевих [21, с. 150].

Тільки дослідивши твірне слово *bassin*, бачимо, що з XIV ст. воно мало також

значення посудини для збирання пожертв на релігійних церемоніях (сучас. *le panier de la quête*). Отже, лише розгляд вербалізації кризь призму етимологічної мотивації із залученням гешталту або концепту свідчать про неохоче давання коштів. Покласти гроші на церковну тацю не завжди було щирим бажанням серця, особливо в разі невисоких статків. Споглядання сусідів та їхні подальші коментарі ще більше ускладнювали процес “добровільного давання”.

Отримане значення добре простежується, якщо проаналізувати текстовий фрагмент з роману французького письменника XIX ст. Жуля Валеса “L’insurgé”: “*La femelle d’à côté s’est enhardie: elle se soule, maintenant, et amène des hommes qui boivent avec elle. Un jour, un de ces pochards a refusé de cracher au bassinet et a voulu la battre; elle a appelé les secours*” [27, с. 53].

У сучасній французькій мові, незважаючи на повне забуття етимона *bassin*, він зберігає концепт *плати* без жодних конотативних відтінків. В окремих контекстах, проте, він може набувати значення недобровільної плати, – якщо йдеться про державні податки. З тим самим негативним значенням у наведеному прикладі з комунікативного акту простежено розуміння колективної вимушеної плати: “*La mafia oblige le commerçant à cracher dans le bassinet afin de lui assurer une protection*”. – *Мафія зобов’язує продавця сплатити “данину”, аби йому забезпечити протекцію*. З наведеного бачимо, що вислів у сучасному мовленні може набувати надзвичайно негативного відтінку, і так повертає нас до розуміння вислову в епоху середньовіччя. Концепт, закріплений за ідіоматичним фразеологізмом *cracher au bassinet*, не змінив значення з плином століть.

Другий образний вислів *comme le loup blanc* – як білий вовк виник у значенні *дуже відомий* у період Ренесансу, проте вже існував у XIII ст. з лексемою *leu* (AF).

Цей вираз було взято зі щоденного життя французьких селян. У вовкові завжди вбачали загрозу для отари, дітей та слабких, він був уособленням страху та відрази. У народі вовка вважали втіленням диявола. Якщо вовк з’являвся в околицях, то ця новина швидко поширювалася на навколишні села. Це викликало паніку та невимовний страх серед людей. Одразу ж поширювалися хибні чутки про нещасні випадки, це ставало предметом розмов на тривалий час. Однак за основу наведеного вище вислову взято не почуття страху перед небезпекою, а швидкість, з якою може поширюватися новина. Хоча вовк залишався ототожненням страху, як ми бачимо з висловів *se jeter en la gueule du loup* (MF) – *добровільно наражати себе на небезпеку, crier au loup* – *здіймати фальшиву тривогу, qui se fait brebis le loup les mange* – *хто стається вівцею, того вовк з’їсть*, проте в цьому випадку вовк асоціюється зі швидкістю поширення новини. У XIII ст. вираз вживали з прикметником *blanc*. Відомо, що у Франції водилися темні (сірі або чорні) вовки. Уявний білий вовк перетворювався, отже, на справжнього монстра, на міфічну тварину і вражав уяву населення з подвійною силою. У тому ж столітті був у вжитку подібний ідіоматичний зворот *regarder comme le loup blanc* зі значенням *regarder comme une chose extraordinaire* – *дивно (незвично) споглядати когось*. Отже, білий вовк, якого майже ніколи не бачили тогочасні французи, був утіленням чогось рідкісного, надзвичайного і того, що не може не привернути уваги.

Зазначимо, що цей фразеологізм на початку XVIII ст., згідно з *Le Dictionnaire de Trévoux*, втратив прикметник *blanc*; ідіому використовували без жодного прикметника або ж з атрибутом *gris* [14, с. 753 ; 25, с. 1556–1557]. Концепт відомості чи

загальновідомості вже протягом сторіч закріпився за словом *вовк*. Проте у XIX ст. для підсилення значення та відновлення повноти концептуального ядра вислів увійшов у словник у вигляді *connu comme le loup blanc*.

У двох наступних уривках з французької літератури XIX ст. добре простежується концепт *відомості, загальновідомої слави*: “*Les matrones sont donc obligées de se mettre en chasse et de rechercher le vrai gibier de théâtre. Or comme elles sont toutes connues comme le loup blanc, l'entrée de la plupart des coulisses leur est difficile, sinon tout à fait interdite*” [18, с. 385]. “*Je vous attendais, me dit-il ensuite. Quand je dis je vous attendais, nous vous attendions, car vous êtes ici connu comme le loup blanc, et nous avons lu votre affaire dans les journaux*” [13].

Фразеологізм XVI ст. *faire une promesse de gascon* зі значенням *faire une offre peu sérieuse, une promesse non tenue – зробити несерйозну пропозицію, нушту обіцянку* потребує звернення до країнознавчих досліджень. Гасконь – один з історичних регіонів Південно-Західної Франції, яка охоплювала сучасні департаменти Жерсу, Ландру та Високих Піренеїв. У минулі століття цей регіон був відомий вояками з винятковою хоробрістю. У боях вони були неперевершеними, а їхня войовнича слава швидко поширилася регіонами тогочасної Франції. Здавалося б, гасконці мали всі причини на серйозну репутацію. Варто згадати й про гасконський діалект, який французькі мовознавці кінця XIX ст. К. Шабано та Е. Бурсієз називали не інакше, як гасконською мовою, яка мала свої діалекти [12]. На фонетичному рівні ця “мова” є дуже вокалічною: звук *r* подвоює сонорність, *f* на початку слів змінюється придиховістю, середньовічне *v* між двома голосними замінюється на *u*, буквосполучення *nd* та *mb*, відповідно, спрощуються до *n* та *m*. Морфологічно гасконський діалект є також дуже спрощеним: система відмінювання помітна лише в давніх текстах, з кінця XII ст. вона має тенденцію до зникнення. Гасконізмами у XVIII ст. називали недотепні вислови, хвалькуваті слова, іронічні зауваження тощо [29].

Проте усні та деякі письмові джерела викривають інший бік гасконської репутації. В. Ларкад у творі “*Les cadets de Gascogne*” пише про полк Людовіка XIII, який складався “з бідних людей, що приїхали до Парижа для збагачення. Через свою гордість вони відмовлялися зізнатися у злиднях та намагалися всіх переконати, що вартують більшого, аніж є насправді” [28]. Багато усних переказів свідчить, що ці бойові якості часто були настільки перебільшені самими гасконцями, що жителі інших регіонів це сприймали як хвалькуватість та брехливість.

Отже, концептуальним змістом цього виразу стала об’єктивно-суб’єктивна дійсність Франції того часу. Сюди входять також бойові подвиги гасконців, проте як такі, що не мають довготривалого історичного підґрунтя.

Інший ідіоматичний вираз *planter ses choux* – букв. *садити свою капусту* чітко відображає шаровиту структуру концепту в часі.

Вираз зародився ще у XVI ст. й мав майже буквальне розуміння – *доглядати за своїм городом* (часто *жити в селі*). Проте в XVII ст. ідіома змінила значення: *envoyer qqn planter ses choux* означало *позбавити когось роботи, відсторонити від виконання обов’язків*. Цей вираз має певну юридичну конотацію, оскільки часто, згідно з рішенням суду, особа була змушена переїхати жити до сільської місцевості без права змінити місце проживання. Згодом юридичний зміст абсолютно втрачено і сучасна

форма виразу набула широкого вжитку з середини XIX ст. Нині *aller (envoyer qqn) planter ses choux* символічно натякає на різницю між містом та селом, свідчить про відмінність між професійним і приватним життям, а отже, й має значення *залишити активне життя, піти на пенсію*, що часто зумовлює переїзд до сільської місцевості або ж вирощування живності на дозвіллі. Наведемо уривок з роману Марселя Паньоля для ілюстрації значення вислову: “*Trois ans plus tard, il “prenait sa retraite”, c’est-à-dire que le règlement la lui imposait. Alors, souriant de plaisir, il disait: “Je vais enfin pouvoir planter mes choux!”*” [22, с. 19]

У цьому фразеологізмі простежується зміна значення виразу в часовому вимірі, зміна додаткових ситуативних деталей, що мотивують значення, однак концептуальне ядро залишається тим самим.

Процеси фразеотворення нескінченні. Нові життєві ситуації потребують переосмислення історії свого народу та породжують не менш цікаву ідіоматику. Наприклад, вираз, що зародився у XX ст.: *avoir/trainer des casseroles*. Кастрюля – має збірне значення, є предметом домашнього вжитку, який часто фігурує у французькій фразеології (*passer à la casserole, faire bouillir la marmite, tourner autour du pot*). Цей фразеологізм уперше зафіксовано 1902 р. у праці Моріса Бареса “*Scènes et doctrines du nationalisme*”. За основу цього виразу взято не сам предмет, а шум, який може виникнути, наприклад, під час її падіння. Або, імовірно, це натяк на дитячу гру того часу, у якій діти причіпляли декілька предметів домашнього посуду, у тому числі й кастрюлі, до хвоста домашньої тварини, – тварина, відповідно, намагалася відплутатися та рятувалася втечею, а це створювало неймовірний шум, який поширювався чи не на весь квартал. Часто сусіди звинувачували батьків таких дітей у недостатньому вихованні, це завдавало батькам зайвих неприємностей.

Конкуренція в сучасному політичному житті досить велика. Особа, за якою помічений “шлейф” нечесних вчинків, може швидко покинути політичну гру. Відголоски, що звучать з минулого, позбавляють особу хорошої репутації, як і коментарі опонентів, які мають за ціль очорнити політичну особу, пригадуючи “шумні” факти з минулого. Справа Дрейфуса для Франції, описана Морісом Баресом у “*Scènes et doctrines du nationalisme*”, є також, за його словами, шумом цієї кастрюлі: “(...) *excité par un atavisme que notre âme nationale ignore, il [Zola] s’entêtera et prolongera, comme un tonnerre vengeur sur la France, le bruit de cette casserole [l’affaire Dreyfus] qu’il vient de s’attacher*” [10, с. 46].

Як бачимо, вербалізація концепту, або надання йому фразеоформи, відбувається спонтанно чи зумисне, однак цьому передує наявність багатьох різноманітних чинників. Особливо важливу роль у такій мотивації відіграє емоційна етносуб’єктивність. Саме цей суб’єктивізм вбирає в себе концентровану та синтезовану історію етносу.

Первинне значення, безперечно, з численними культурно-емоційними та ситуативними нашаруваннями, творить панівну лінію в структурі концепту. Це концептуальне ядро є, певним чином, компресією множинності чинників, які в діахронії нашаровують додаткові смисли. Навіть у випадку етимона зберігається система історичних зв’язків, – історія концепту, хоча й можливе творення нового концепту з синхронною мотивацією.

Отже, концепт еволюціонує: часто може набувати шаруватої структури. Перша – основна, актуальна ознака. Друга, внутрішній зміст, архезначення – можливо, не усвідомлюється в сучасному повсякденному житті, проте є внутрішнім прототипом,

стовбуром концепту. Можуть долучатися й проміжні шари, що вбирають в себе ціннісні зміни етносу, епохи тощо.

Осмислення, усебічний аналіз фразеологічної системи як феномену етнокультурної свідомості, як результату специфічних обставин побуту народу та пізнання ним світу дає змогу, по-перше, ліпше тлумачити конкретні ідіоматичні фразеологічні вислови, та, по-друге, заглибитися у свідомість народу, дає “стерео бачення” своєрідності їхнього соціального апарату, виділяє особливості цієї конкретної спільноти порівняно з іншими.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Арнольд И. В.* Основы научных исследований в лингвистике / И. В. Арнольд. – М. : Высшая школа, 1991. – 140 с.
2. *Воркачѳв С. Г.* Лингвокультурология, языковая личность, концепт: становление антропоцентрической парадигмы в языкознании / С. Г. Воркачѳв // Науч. докл. высш. шк. Филол. науки. – 2001. – № 1. – С. 64–72.
3. *Івченко А. О.* Фразеологія + етнолінгвістика = етнофразеологія (Рец. на: Коваль В. І. Восточнославянская этнофразеология: деривация, семантика, происхождение / А. О. Івченко. – Гомель: ИММС НАНБ, 1998. – 213 с. // Збірник Харків. іст.-філол. т-ва. – Т. 8. – Харків, 1999. – С. 248–252.
4. *Коваль В. І.* Восточнославянская этнофразеология: деривация, семантика, происхождение / В. І. Коваль. – Гомель, 1998. – 213 с.
5. *Обдуллаев А. Р.* Фразеология: внутренняя форма единиц / А. Р. Обдуллаев. – Ургенч : Хорезмский университет, 1996. – 122 с.
6. *Ройзензон Л. И.* Внутренняя форма слова и внутренняя форма фразеологизма / Л. И. Ройзензон // Вопросы фразеологии. – Ташкент : Наука УзССР, 1965. – 247 с.
7. *Селіванова О. О.* Актуальні напрямки сучасної лінгвістики (аналітичний огляд) / О. О. Селіванова. – К. : Вид-во Укр. фітосоціол. центру, 1999. – 148 с.
8. *Селіванова О. О.* Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2010. – 844 с.
9. *Телия В. Н.* Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты / В. Н. Телия. – М. : Языки русской культуры, 1996. – 288 с.
10. *Barrès M.* Scènes et doctrines du nationalisme / M. Barrès. – V.1, Paris : Plon-Nourrit, 1925. – 552 p.
11. *Boas F.* Race and democratic society / F. Boas. – NY: Biblio and Tannen, 1969. – 647 p.
12. *Chabaneau C.* La langue et la littérature du Limousin: notice suivie d'un double appendice communiqué / C. Chabaneau. – Montpellier: Société pour l'étude des langues romanes, 1892. – 430 p.
13. *Debraux P.-E.* Voyage à Sainte-Pélagie / P.-E. Debraux. – Vol. 2. – Paris : Lebègue, 1823. – 270 p.
14. Dictionnaire universel François et Latin, vulgairement appelé Dictionnaire de Trévoux. Vol. 5. – Paris : Gandouin, 1732. – 878 p.
15. *Francis C.* L'Héritage païen de la Russie: le paysan et son univers symbolique / C. Francis. – Paris : Albin Michelin, 1997. – 427 p.
16. *Gläser R.* The stylistic potential of phraseological units in the light of genre analysis. In Cowie, A. P. (Ed.), *Phraseology: Theory, Analysis, and Applications*, Oxford : Clarendon Press, 1998. – P. 125–143.
17. *Goddard C.* Ethnosyntax, ethnopragmatics, sign-functions, and culture. In N.J. Enfield, (ed.)

- Ethnosyntax: Explorations in Grammar and Culture. Oxford : Oxford University Press, 2002. – P. 52–73.
18. *Goron M. F. L'amour à Paris – nouveaux mémoires. Vol 2 / M. F. Goron. – Paris : E. Frammarion, 1899. – 418 p.*
 19. *Jourdan C. et Lefebvre C. L'ethnolinguistique / Anthropologie et Sociétés, 1999, – Vol.23. – N 3.*
 20. *Jourdan C. et Lefebvre C. Présentation. L'ethnolinguistique aujourd'hui. État des lieux, Anthropologie et Sociétés, Vol. 23, N 3, 1999. – P. 5–13.*
 21. *Le Petit Robert Dictionnaire alphabétique & analogique de la langue française. – Paris : Société du nouveau lettré, 1969. – 1970 p.*
 22. *Pagnol M. La gloire de mon père / M. Pagnol. – Paris: Editions de Fallois, 1988. –222p.*
 23. *Peeters B. Le transculturel. Sémantique, pragmatique et axiologie. / B. Peeters // La linguistique. – 2003. – N 1, Vol. 39, – P. 119–135.*
 24. *Quitard P.-M. Etudes historiques, littéraires et morales sur les proverbes français et le langage proverbial / P.-M. Quitard. – Paris : Techener, Libraire, 1860. – 460 p.*
 25. *Rey A., La Peste D. Lexik des cités: lexik des cités illustré / A. Rey, La Peste D. – Paris : Fleuve noir, 2007. – 365 p.*
 26. *Supplément au Dictionnaire universel François et Latin, vulgairement appelé Dictionnaire de Trévoux. Vol. 2. – Paris : Ordinaire du Roi & Compagnie, 1752. – 2340 p.*
 27. *Vallès J. L'insurgé. Collection: Les grands romans de la liberté / J. Vallès. Vol. 5. – Paris : Messidor, 1990. – 392 p.*
 28. *Wierzbicka A. Emotions across Languages and Cultures: Diversity and Universals / A. Wierzbicka. – Cambridge: Cambridge University Press, 1999. – 349 p.*
 29. *Bienvenue chez les Gascons. Les gens [Електронний ресурс] / M. Feltin // L'Express – 2008. – P. 1. – Режим доступу до журн.: http://www.lexpress.fr/region/les-gens_531674.html. – Назва з екрану.*
 30. *L'esprit gascon. [Електронний ресурс] / Site réalisé par Régis Meyer et Claudia Richard. Académie de Civilisation et Cultures Européennes. – Режим доступу: http://www.lemond-edartagnan.fr/SITE/FRA/gascon_esprit.htm. – Назва з екрану.*

Стаття надійшла до редколегії 14.02.2012

Прийнята до друку 21.02.2012

ETHNOCULTURAL COMPONENT AS A STRUCTURAL ELEMENT IN THE PROCESS OF CONCEPT VERBALISATION IN PHRASEOLOGICAL UNITS

Vasyl Wiencko

*The Ivan Franko National University of L'viv,
1, Universytets'ka St., L'viv, 79000*

The concept has been described in the article as a mental principium in the process of idiomatic phraseological units' formation. The forming mechanisms of phraseological units with the ethnocultural component have been illustrated both in diachrony and synchrony. It has been stressed that the role of the ethnocultural component is of great importance in

the idiomatic phraseological units' understanding. An attempt has been made to explain the layering of concept in the idioms containing an etymon.

Key words: ethnolinguistics, ethnophraseology, concept, phraseological unit, idiom.

ЭТНОКУЛЬТУРНЫЙ КОМПОНЕНТ КАК СТРУКТУРНЫЙ ЭЛЕМЕНТ ВЕРБАЛИЗАЦИИ КОНЦЕПТА ВО ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦАХ

Василий Вьенцко

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Университетская, 1, г. Львов, 79000*

Описано концепт как ментальную первооснову в образовании идиоматической фразеологической единицы. Проиллюстрировано механизмы образования фразеологических единиц с этнокультурным компонентом в синхронии и диахронии. Внимание сосредоточено на роли этнокультурного компонента в понимании идиоматических фразеологических единиц. Сделано попытку пояснить слоистость концепта в идиомах с этимоном.

Ключевые слова: этнолингвистика, этнофразеология, концепт, фразеологическая единица, идиома.